

İÇİNDEKİLER

Önsöz • 9
Teşekkür • 13

I. BÖLÜM

Orhan Veli Kimdir?, Ailesi, İstanbul'daki Çocukluk Günleri
Orhan Veli'ye Göre Orhan Veli Kimdir? • 15
Orhan Veli'nin Ailesi • 19
Orhan Veli Dünyaya Geliyor • 23
Orhan Veli'nin Çocukluğundaki İstanbul Günleri • 25
Cumhuriyet'in İlanı ve Mehmet Veli Bey'in Ankara'ya Tayini • 26

II. BÖLÜM

Ailenin Ankara'ya Gelişi, Orhan Veli'nin Eğitim Hayatı,
Mehmet Veli Bey'in Aldığı Görevler, İzci Orhan Veli,
İlk Edebi Çalışmalar, Mezuniyet Sınavını Atatürk Yapıyor
Orhan Veli Ankara'da • 29
Orhan Veli'nin Okuduğu İlkokul: Gazi Mektebi • 29
Orhan Veli Ankara Erkek Lisesi Nam-ı Diğer Taş Mektep'te • 33
1926 Mehmet Veli Bey Karadeniz Vapuruyla Avrupa'da • 37
Mehmet Veli Bey 1927'de Ankara Radyosu'nun
İlk Müdürü Oluyor • 39
1927'de Taş Mektep'e Ahmet Hamdi Tanpınar Geliyor • 47
Orhan Veli: "Teneffüsü gâvur etmeyelim Oktay!" • 49
Orhan Veli'nin Tiyatro Merakı • 50
Orhan Veli'nin Yazıları *Sesimiz*'de Çıkıyor • 55
Ankara'da Bir İzci: Orhan Veli • 59
Bilinmeyen Bir Orhan Veli Fotoğrafı • 62
Mehmet Veli Bey Ankara'da Konserler Veriyor • 65
Meşhur Fotoğraf Nerede ve Ne Zaman Çekildi? • 69
Atatürk, Orhan Veli'nin Mezuniyet Sınavında • 74

III. BÖLÜM

Üniversite Tahsili İçin Ankara'dan Ayrılış

Orhan Veli Üniversite Eğitimi İçin İstanbul'da • 82

Aile "Kamık" Soyadını Alıyor • 85

Orhan Veli'nin Annesi Felç Geçiriyor ve Aile Ayrılıyor • 86

IV. BÖLÜM

Ankara'ya Dönüş, Yaşadığı İlk Evler

Orhan Veli'nin İstanbul'dan Ankara'ya Dönüşü • 88

Orhan Veli'nin Ankara'da Yeri Tespit Edilen İlk Evi • 90

Ankara Ulus'ta Çekilen Bir Fotoğraf • 96

V. BÖLÜM

Memuriyet Hayatı Başlıyor, Evkaf'tan İstifa, Meşhur

Fotoğrafların Hikâyeleri

Orhan Veli PTT'de İşe Giriyor • 98

Ankara'da Orhan Veli'nin Bilinmeyen Bir Arkadaşı: Hayrettin

Kazım Soyuren • 100

Evkaf'taki Memuriyet... Peki, Neresi Bu Evkaf? • 104

Az Bilinen Bir Orhan Veli Fotoğrafı • 112

Orhan Veli'nin Ankara'da Yaşadığı İkinci Ev: Sağlık Sokak Sözeri

Apartmanı No: 9 • 114

Orhan Veli'nin Meşhur Fotoğrafını Fûruzan Hanım Çekiyor • 119

Orhan Veli, Carmen Meyhanesi'nde Recep Peker'i Öper • 121

VI. BÖLÜM

İz Bıraktığı Mekânlar, Garip'in Ortaya Çıktığı Yer

Yeşil Fıçı Lokantası, Nam-ı Diğer Macar'ın Lokantası • 123

Orhan Veli ve Kürdün Meyhanesi • 127

Orhan Veli ve Kürdün Meyhanesi'nde Tanıdığı

Montör Sabri • 131

Orhan Veli'nin Yenişehir'deki Önemli Bir Durağı:

Özen Pastanesi • 134

Orhan Veli'nin Yenişehir'deki Bir Başka Uğrak Yeri:

Kutlu Pastanesi • 141

VII. BÖLÜM

- Çubuk'ta Ölümünden Dönüyor,
Yaşadığı Başka Bir Ev Gün Işığına Çıkıyor**
Kutlu'da Bülent Ecevit ve Orhan Veli • 147
- Orhan Veli'nin Ölümünden Döndüğü Çubuk'taki
Trafik Kazası • 152
- Orhan Veli ve Nurullah Ataç'ın Baraj Gazinosu'ndaki
Unutulmaz Anısı • 159
- Varlık*'taki Yeni Üslup Şiirleri ve Ortaya Çıkan *Garip* Kitabı • 164
- Eleştirilere Tahammül Edemeyip
Ankara Radyosu'nu Basıyorlar • 169
- Hatay Sokak'ta Orhan Veli • 170
- Yeni Bir Orhan Veli Evi Keşfi:
Bodrum Katındaki Bekâr Odası • 171

VIII. BÖLÜM

- Askerlik İçin Ankara'dan Ayrılış, Gizli Aşkını Nahit Hanım,
Orhan Veli'nin Yaşadığı Kulübe**
Asker Orhan Veli • 180
- Orhan Veli Askerlikten Sonra Ankara'da • 183
- Ve Nahit Hanım... • 186
- Vardar Apartmanı'na Kısa Bir Bakış ve
Orhan Veli'nin Kaldığı Kulübe • 192
- Komşuları Evin Akyol, Vardar Apartmanı'nı,
Nahit Hanım ve Orhan Veli'yi Anlatıyor • 195

IX. BÖLÜM

- Tercüme Bürosu, Kaldığı Oteller,
Dario Moreno ile Oda Arkadaşlığı**
Orhan Veli Tercüme Bürosu'na Giriyor • 207
- Orhan Veli'nin Tercüme Bürosunda Çalışırken Kaldığı Ev • 210
- Orhan Veli ve Oda Arkadaşı Dario Moreno • 213
- Orhan Veli'nin Kaldığı Büyük Otel • 220
- Orhan Veli'nin kaldığı Yeni Otel • 223
- Orhan Veli'nin Tercüme Bürosu'ndaki Günleri • 231
- Tercüme Bürosu'nun Akşamki Durakları: Şükran Lokantası,
Biraz da Kürdün Meyhanesi • 234
- Bir de Şinasi Baray ve Üç Nal Lokantası • 239

- Karpiç'te Orhan Veli • 249
Ankara Palas'ta Orhan Veli • 259
Orhan Veli ile Nurullah Ataç Küsüyor • 263
Orhan Veli, Oktay Rifat'a "Horozcu" Soyadını Yakıştırıyor • 271
Mehmet Veli Bey Oğlunun Şiirini Besteliyor • 271
Orhan Veli Tercüme Bürosu'ndan İstifa Ediyor • 275

X. BÖLÜM

Meşhur Müştemilat, Philippe Soupault Ankara'da, Çukur, Ankara'daki Son Sabahı

- Orhan Veli'nin Kaldığı Bir Otel Daha Keşfediliyor:
Çankaya Oteli • 280
Orhan Veli'nin Hanımeli Sokak'taki İzleri • 288
Orhan Veli'nin Ankara'daki Son Adresi: Sümer Sokak No: 9,
Üst Kat ve Meşhur Müştemilat • 295
Bir İntihal Meselesi • 310
Orhan Veli'nin Pantolonu • 312
Ankara - İstanbul Arası Mektuplar • 312
Ve *Yaprak* Dergisi... • 315
Yaprak'ın Basıldığı Matbaalar • 321
Philippe Soupault ve Müştemilat • 324
Nahit Hanım Ankara'dan Edirne'ye Sürgüne Gidiyor • 334
Orhan Veli'nin Ankara'da Düştüğü Çukur • 336
Orhan Veli'nin Ankara'daki Son Sabahı • 342

XI. BÖLÜM

Beklenmedik Vefatı, *Son Yaprak*

- Orhan Veli'nin Beklenmedik Vefatı • 344
Cebinden Çıkan Son Şiir • 350
Orhan Veli'nin Ölüm Nedeni Neydi? • 353
Ebedi İstirahatgâhı Rumelihisarı • 357
"Ve Orhan Ceketsiz Öldü" Haberi • 358
Son Yaprak • 360
Vefatının Ardından... • 361

Sonsöz • 365

Kaynakça • 367

Dizin • 379

Önsöz

Orhan Veli'nin ailesiyle Ankara'ya taşındığı zaman oturdukları ilk evin yerini tespit ederken içindeki o heyecanın büyüklüğünü tarif etmem çok zor. Uzun uğraşlarla onca arşiv taraması yapmış, neticede yerini tespit ederek hemen o eve gitmişim. Bilgi almak için karşı evde oturan mahalle sakini ile konuştum. Ona "Orhan Veli zamanında buradaki evde oturmuş, bu konuyla ilgili bilginiz var mı?" diye sorduğumda "O kim!" yanıtını almıştım.

Bu yanıt elbette bende büyük bir şaşkınlık uyandırmıştı. Türk şiirinde önemli bir yer eden usta şairin adının edebiyat çevrelerinde olmasa dahi sokakta unutulmuş olması beni fevkalade üzmüştü. Her ne olursa olsun belki bu yanıt kitabı nihayetlendirmemde de etkili oldu ve Orhan Veli'nin Ankara'daki izlerini ortaya çıkarmak için beni daha fazla çalışmaya sevk etti. Arşiv taramaları, dönemin telefon rehberlerinin incelenmesi, kişisel görüşmeler, kitapların cümle aralarına sıkışmış anılar ve fotoğraflardaki detayların peşine düşerek hazırlanan bu kitap, Beykoz ile özdeşleşen Orhan Veli'nin Ankara'daki yaşantısına bir pencere aralamayı amaçlamaktadır. Çocukluğunun bir kısmı ve yaz tatilleri Beykoz'da geçen şair, genel itibarıyla Beykozlu olarak addedilir. Oysaki 10 yaşından itibaren çocukluk, gençlik ve çalışma hayatını kapsayan 1925-1950 yılları arasında ise hayatının merkezi Ankara'dır. Ankara'nın birçok yerine izlerini, hatıralarını bırakır. Bilindik pek çok şiiri Ankara'da yazılır. 1941-1944 yılları arasında askerlik nedeniyle Ankara'dan ayrı kalır. 1947-1950 yılları arasında ise İstanbul'a gidip geldiği dönem haricinde sürekli Ankara'da ikamet eder. Bugüne kadar Orhan Veli'nin Ankara'daki yaşamı geniş bir şekilde incelenmemiştir. Bu kitap Orhan Veli'nin Ankara'da nefes alıp verdiği, anılarını bıraktığı, şiirlerini yazdığı, dostlarıyla buluştuğu, âşık olduğu mekânları, arşınladığı kaldırımları, kaldığı evleri bir bir tespit etme gayesi ile kaleme alınmıştır. Yaşadığı evler, gittiği meyhaneler, oturduğu parklar, çay kahve içtiği pastaneler, çalıştığı binalar gibi anılarının

var olduğu yapılar tespit edilerek; dönem arşivleri, hatıralar, ilgili görsel ve yazılı kaynaklar etraflıca araştırılarak bu kitaba alınmıştır.

Kitap Orhan Veli'nin Ankara'daki izlerini tespit ederken şimdiye değin bilinmeyen birçok detayı da gün ışığına çıkarmaktadır. Örneğin sürrealizm akımın önde gelen isimlerinden dünyaca ünlü Fransız yazar Philippe Soupault'nun ağırlandığı *Yaprak* dergisi yazıhanesinin nerede olduğu ilk kez tespit edilmiştir. Öte yandan Orhan Veli'nin de otobiyografisinde değindiği 1939'da geçirdiği trafik kazasına ilişkin detaylar da ilk kez bu kitapta yer almaktadır. Yine Nahit Hanım ile aralındaki aşka dair bilinmeyen ilginç ayrıntılar da Nahit Hanım'ın bir komşusunun anıları vasıtasıyla kitaba dahil edilmiştir.

Gerek koleksiyonumdaki fotoğraflarla, gerekse çeşitli arşivlerden yararlanarak elde ettiğim görsellerle zenginleştirilen bu çalışmada Orhan Veli'nin Ankara'daki yaşamına dair ilginç bilgilerin yanı sıra daha önce yayımlanmamış kimi görsellere de yer verilmektedir. Örneğin kişisel koleksiyonumda yer alan Orhan Veli'nin izci kıyafetleriyle bir fotoğrafı ilk kez bu kitapta görülecektir. Yine Orhan Veli'nin kardeşi Adnan Veli'nin Atatürk ile aynı kadrajda olduğu, 29 Ekim 1931'de Ankara'daki Cumhuriyet kutlamalarında çekilen bir fotoğraf da ilk kez bu kitapta yer almaktadır. Bu fotoğrafı daha da ilginç kılansa Adnan Veli'den Orhan Veli'ye imzalanmış olmasıdır.

Kitapta kaynak metinlerdeki alıntılarda günümüz Türkçesine uyarlamalara, düzeltmelere gidilmemiştir. Kaynak metne sadık kalınmış, özellikle dönemin dili korunmuştur. Açıklama gereken yerlerde dipnot verilmiş ya da parantez içinde T.A. ibaresiyle notlar eklenmiştir. Başka çalışmalara da kaynaklık etmesi amacıyla fotoğraf altı yazılarında detaylı açıklamalara gidilmiş, görselin sağlandığı kaynak kişi ve kurumlar belirtilmiştir. Şairin yaşadığı bazı mekânlar günümüzde yıkılmış yerine başka yapılar inşa edilmiştir. Hatta kimi yerler yıkıntı halindedir. Eski fotoğrafların haricinde tespit edilen yerlerin günümüzdeki fotoğrafları da kitaba eklenmiştir. Eminim ki bu kitap yayımlandıktan sonra da kitabı geliştirecek yeni bilgiler, belgeler ve fotoğraflar ortaya çıkacaktır. Bazı konularda bilgi ve belge eksikliğinden dolayı muğlak olabilecek noktalarda naçizane fikirlerimi objektif bir biçimde kitapta yeri geldiğinde ifade ettim.

Sonuç olarak elinizde tuttuğunuz bu kitap birçok kişi ve kurumun da desteğiyle uzun ve zahmetli bir araştırma sonucu ortaya çıkmıştır. Umarım keyifle okursunuz. Orhan Veli'nin Ankara'daki günlerine ilişkin ilk kez gün ışığına çıkan bilgilerin ve fotoğrafların yer aldığı kitabın ileride bu alanda yapılacak yeni araştırmalara da fayda sağlamasını ümit ederim.

Tolga Aydoğan

Teşekkür

Kitabın oluşturulmasında emekleri olan birçok kişi ve kurum bulunmaktadır. Hepsine ayrı ayrı teşekkür etmek isterim. Başta Ankara konusunda önemli araştırmalar yapan Sayın Emrah Türüdü bina yerlerinin tespiti konusunda önemli bilgiler vererek ve de arşivindeki fotoğrafları sunarak çalışmanın zenginleşmesini sağlamıştır. Destek veren diğer önemli isim piyanist Sayın Alp Ulusoy'dur. Onun vasıtası ile temasa geçtiğim Sabahattin Ali'nin kızı Sayın Filiz Ali, çocukluğunda Ankara'da tanıdığı Orhan Veli ile olan anılarını anlatmıştır. Sayın Evin Akyol ise Orhan Veli ile Nahit Hanım'ın Ankara'da yaşadıkları aşka dair çok ilginç bilgiler vermiştir.

Orhan Veli'nin bir dönem kaldığı bodrum katı da gün ışığına çıkmıştır. Söz konusu bu tek göz odadan ibaret yere ilişkin ayrıntıları Sayın Ülker Bilgin Banguoğlu ve Suna Banguoğlu paylaşmıştır. Sayın Argun Tozun vasıtasıyla temasa geçtiğim Sayın Emin Çölaşan da bu apartmana dair bilgiler vermiştir. Bununla birlikte Sayın Leyla Ulusoy Oehler Orhan Veli'nin ölümden döndüğü Çubuk'taki trafik kazasına ilişkin bazı detaylar sunmuştur. Ankara'da PTT Umum Müdürlüğü Telgraf İşleri Reisliği Milletlerarası Nizamlar Bürosu'nda Orhan Veli ile birlikte çalışan Nâzım Çağdaş'a dair anekdotlar da Avukat Halûk Çağdaş tarafından anlatılmıştır. Ayrıca babası Nâzım Çağdaş ile Orhan Veli'nin bir arada olduğu nadir bilinen bir fotoğrafı takdim ederek kitaba önemli bir katkı sağlamıştır. Yine Burcu Soyuren Inebeyli, Orhan Veli ile büyükbabası şair Hayrettin Kâzım Soyuren'in Ankara'daki dostluğunu anlatmıştır.

Bununla birlikte sürrealist yazar Philippe Soupault'nun ağırlandığı *Yaprak* dergisi idarehanesinin ilginç hikâyesini nam-ı diğer müştemilatı; Sayın Ayten Vardar Aygen, Emre Aygen, Murat Aygen anlatmıştır. Ayrıca Rıfat Ilgaz'ın oğlu Sayın Aydın Ilgaz da babasının Orhan Veli'yle tanışmasını, Rıfat Ilgaz ile Orhan Veli'nin dostluğunu aktarmıştır. Duayen fotoğrafçı Sayın Ozan Sağdıç Dario Moreno ile

Orhan Veli arkadaşlığı hakkında önemli bilgiler vermiştir. Ankara araştırmaları konusunda uzman isimlerden Sayın Uğur Kavas, Sayın Turan Tanyer, Sayın Mehmet Akan, Sayın Mustafa Çalışkan ve Sayın Ahmet Yaşar Aydoğan kitaba fotoğraf desteğiyle kıymetli katkılarda bulunmuştur. TRT Ankara Radyosu'ndan Yapımcı Müge Tüzün Gerçek de Mehmet Veli Kanık'a ait bir fotoğrafi paylaşmıştır. Yine bir başka Ankara araştırmaları uzmanı olan Sayın Burak Kaya yer tespiti konusunda, Sayın Ömer Türkoğlu ve Prof. Dr. Emine Erdoğan Özünlü Osmanlıca çeviri, Sayın Ahmet Yüksel de arşivinde bulunan baskısı tükenmiş bir dergiden istifade etmem konusunda yardımcı olmuştur. Devlet Tiyatroları Baş Dekoratörü Sayın Hakan Dünder Orhan Veli'nin bir dönem çalıştığı bilinen Evkaf Apartmanı'nda çekim yapmamı sağlamıştır. Değerli arkadaşım Sayın Faruk Emre Özünlü ve de değerli eşim Ayşe Şahbaz Aydoğan kitabın taslak halini titizlikle okuyup görüşlerini paylaşarak önemli katkılarda bulunmuştur. Yine kitaptaki bazı fotoğrafları Sayın Prof. Dr. Filiz Yenişehirlioğlu Direktörü olduğu VEKAM (Koç Üniversitesi Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi) arşivinden temin etmemi sağlamıştır. Kitaba destek veren bu kıymetli isimlere teşekkürlerimi sunmak isterim.

I. BÖLÜM

Orhan Veli Kimdir?, Ailesi, İstanbul'daki Çocukluk Günleri

ORHAN VELİ'YE GÖRE ORHAN VELİ KİMDİR?

Orhan Veli, askerdeyken gönderdiği bir mektupta kendini şöyle anlatır:

“1914'te doğdum. 1 yaşında kurbağadan korktum. 2 yaşında gurbete çıktım. Yedisinde mektebe başladım. 9 yaşında okumaya, 10 yaşında yazmaya merak saldım. 13'te Oktay Rifat'ı, 16'da Melih Cevdet'i tanıdım. 17 yaşında bara gittim. 18'de rakıya başladım. 19'dan sonra avarelik devrim başlar. 20 yaşından sonra da para kazanmasını ve sefalet çekmesini öğrendim. 25'te başımdan bir otomobil kazası geçti. Çok âşık oldum. Hiç evlenmedim, şimdi askerim.”¹

Fahir Onger'in Orhan Veli ile yaptığı bir söyleşi, şairin ağzından hayatına dair önemli satır başlıklarını bize sunar:

“1914'te İstanbul'da doğdum (Beykoz). Babam Riyaset-i Cumhuriyet Armoni Orkestrası Şefi Klarinetist Veli Kanık. Anne tarafımdan da sanatla uğraşanlar varsa da hep amatör kalmışlardır. Çocukluğum umumiyetle İstanbul'da geçti. Cihangir'de ve İstanbul'un muhtelif semtlerinde oturduk. Annem bir eşraf kızıdır. İlk tahsilimi Galatasaray'da yaptım. Sonra babamın işi Ankara'ya nakledilince Ankara Lisesi'nde okudum. Edebiyat merakım ilk mektepten başladı. İlk mektebin daha ilk sınıflarında iken ileri sınıflarda okutulan bazı derslere karşı – bu arada tahrir (*kompozisyon) dersi de vardır. Bilhassa buna karşı – bir zorluk duyacağımı tahmin ederdim. Lakin sonradan bu tahrir benim en çok sevdiğim şey oldu. Daha ufak yaşta tarih, edebiyat kitapları okurdum. Yaşıma göre hayli ağır olan bu eserlerin de edebiyata hevesim üzerine bir tesiri olmuş olabilir. Gene bu yaşlarda yazı yazmaya başladım. İlk zamanlar yalnız şiir değil başka tarz yazılar da yazıyordum. Sonra şiir çalışmalarımın gelişmesinde çok tesiri olan iki arkadaşımın Oktay Rifat'ı

1 Muvaffak Sami Onat, “Orhan Veli'nin Biyografisi”, *Varlık* dergisi, İstanbul, 1951; Asım Bezirci, *Orhan Veli Kanık*, Eti Yayınları, İstanbul, 1967, s. 5.

yedinci sınıfta tanıdım. Melih Cevdet ile arkadaşlığımız bir iki sene sonra başlar. O tarihlerden sonra bu iki arkadaşımın aynı meseleler üzerine düşündük, konuştuk. Bu arkadaşlık mektepten sonra da devam etti. Şiir tarzlarımız arasındaki yakınlık da bu münasebetin yakınlığından olsa gerektir.

Lise 1933'te bitti. Birkaç sene Edebiyat Fakültesi'ne devam ettim. Felsefe okuyordum. Burayı bitiremedim. Bazı memuriyetlerde bulundum. Muallim muavinliği yaptım. PTT'de çalıştım. Tercüme Bürosu'nda çalıştım. 1941-1944'e kadar askerlik yaptım. [Tercüme Bürosu'nda çalışmam askerlikten sonra olmuştur]. Şairlik ile memurluğun bağdaşamayacağını gördüm. Şairliği tercih ettim. Mizacım beni buna mecbur etmiştir. Tercüme Bürosu'ndaki işim temayüllerim ile telif edilebilecek gibi bir işti. Orada faydalı olabileceğimi sanıyordum. Fakat Reşat Şemsettin vekil olunca Maarif'te antidemokratik bir hava esmeye başladı. Bunun üzerine istifa etmek mecburiyetinde kaldım. Her devrede zamanımızın bütün sanatkârlarıyla tanışmalarım olmuştur. Nahit Sırrı'nın ısrarı üzerine ilk şiirlerimizi arkadaşlarımızla beraber *Varlık* dergisine verdik.

935'te Melih Belçika'da idi. Oktay ile sürrealistleri okuyorduk. Melih ile de irtibatımızı kesmemiştik. Şiirimiz muhtelif merhalelerden geçmiştir..."²

Orhan Veli'nin ilginç bilgiler verdiği, kendi ağzından anlattığı bu biyografisi tamamlanamamıştır. Çünkü Şahap Sıtkı İlder röportaj yapılırken odaya girmiş ve söyleşi yarıda kalmıştır. Fahir Onger "İlgi çekici bir hal almaya başlayan görüşmenin kesilmesine sebep oldu" ifadesiyle "acı eleştirmeci" olarak tanıttığı Şahap Sıtkı Bey'in odaya girişinden pek de memnun olmadığını bizlere sunar. Belki o gün Şahap Bey beş on dakika geç gelmiş olsa Orhan Veli hayatına dair kim bilir daha ne enteresan bilgiler paylaşacaktı.

Kendi ağzından bizlere sunduğu bu iki özgeçmişte altını çizdiğimiz bir nokta vardır ki o da otomobil kazasıdır. Bu olaydan yıllarca araştırmacılar bahsetmiş ama ayrıntılarına ulaşamamıştır. Orhan Veli'nin "25'te başımdan bir otomobil kazası geçti" cümlesiyle ifade ettiği kazanın ayrıntılarına ve o gün arabada kimlerin olduğu bilgisine ulaşılarak ilk defa bu kitapta detaylı şekilde yer verilmiştir. Öte yandan Adnan Veli, ağabeyi Orhan Veli'yi anlatırken başından geçen önemli olayları sıralar.

2 Fahir Onger, "Orhan Veli Kanık", *Yenilik* Aylık Fikir ve Sanat Gazetesi, İstanbul, Aralık 1953, Sayı 12, s. 1.

Buna göre beş yaşında mutfaktaki tavada köfte kızartılırken usulca tavanın yanına sokulmuş, elindeki çatalı köftelerden birine saplamak istemiş, çatal kayıverince kızgın yağ üstüne dökülmüş, ağır şekilde yanmış. Kız kardeşi Fûruzan Yolyapan verdiği bir mülakatta ağabeyi Orhan Veli'nin bu yanık neticesiyle sırtında kalıcı yanık izleri olduğunu ifade eder.³ Orhan Veli uzun süren bir tedaviden sonra kurtarılmış. Yedi yaşında Halife Abdülmecit Efendi tarafından tertiplenen sünnet merasiminde diğer çocuklarla birlikte Yıldız Sarayı'nda sünnet ettirilmiştir. Dokuz yaşında kızamık geçirmiş, on yaşındayken hizmetçileri Fatma Hanım'ı flobert tabancasıyla korkutmak istemiş, tabanca ansızın ateş alınca genç kızın karnından ağır şekilde yaralanmasına neden olmuştur. On iki yaşında Beykoz çayırında oyun oynarken diz kapağını dikenli tele takmak suretiyle ağır şekilde yaralanmış, on yedi yaşında kızıl hastalığa yakalanmış, 1939 Ağustosunda Ankara Çubuk'ta bir otomobil kazasına karışmış ve ağır şekilde yaralanıp 20 gün Numune Hastanesi'nde komada kalmış. 1943'te askerlik yaparken Gelibolu'da attan düşmek suretiyle yaralanmıştır. 1950'de ise Ankara'da karanlık bir sokakta belediye tarafından açılan, uyarı levhası bulunmayan bir çukura yuvarlanmış, başını çarpmış, iki üç gün sonra İstanbul'da 14 Kasım'da fenalık geçirmiş, hastanede alkol zehirlenmesine karşı tedavi yapılmış, oysa kazanın etkisiyle beyin kanaması geçirmekteymiş. Anlaşılammış. Aynı gün saat 20.00'de komaya girip 23.20'de komadan çıkamayarak Cerrahpaşa Hastanesi'nde vefat etmiş.⁴ İşte Adnan Veli'nin ağabeyinin başına gelenleri kısaca özetlediği bu ilginç olaylar dizisi... Adnan Veli'nin ağabeyinin özgeçmişine dair verdiği bilgilerin ayrıntılarına ve Orhan Veli'nin Ankara'daki günlerine odaklanarak bakalım.

3 <https://www.istdergi.com/roportaj/firfiri-orhan-veliyi-anlattı> (Erişim tarihi: 15.04.2022).

4 Adnan Veli Kamık, *Orhan Veli İçin*, Yeditepe Yayınları, İstanbul, 1953, s. 16-17.

Aralık 1953

Aylık Fikir ve Sanat Gazetesi

Sayı : 12 25 Krş.

Üç Yeni Kitabımız

Bedii Faik Naim Tiralı
EFENDİME SÖYLİYİYİM ASKA KITAĞSE

Sabahattin Kudret
ŞARKILI KAHVE

Yenilik Yayınları

Birinci Yılın Sonu

Okuduğumuz sayısız ile, YENİLİK ilk yayım yılını bitirmiş bulunuyor. Ne ilân, ne abone çekilinde hiçbir resmî veya gayri resmî teşkilâtlardan yardım görülmüş, sadece mahallî satışına dayanan bir sanat gazetesinin ilk sayısındaki heyecan ve huzur ikinci yıla bulaşmış, herhalde okuyucuların güvenine hak kazandığını gösterir. Biz bu güvene dayanarak, bir yıllık tecrübemizin de yardımıyla ikinci yayımımıza yeni bir şekilde ve daha cesurca geçeceğiz.

Yılıbunda çıkacak 13 üncü sayımızda ikinci cildimiz başlayacaktır. YENİLİK ikinci cildinde, eb'adını şimdiki kadarını yarımsa indirecek, hacmini ise şimdiki kadarını yarımsa çıkaracak boyutlarla, 1 Ocak 1954 tarihinde editöze geçecek YENİLİK, kapak haric 48 sayfalık bir dergi olacaktır. YENİLİK'in 12 sayılık ilk cildinde tesbit ettiğimiz birçok eksikliklerimizi oldu. Bir sanat gazetesinin karşılaştığı güçlüklerin yalnız maddî güçlükler olduğu sanılmamalıdır. Her an tenas etmek zorunda olduğumuz sanatçı dostlarımızın kaprisleri, gazeteyi bir kazanç vasıtası olarak değil de datama bir ikinci iş şeklinde ele alıp ve buna benzer engeller YENİLİK'e mualesef itediğimiz itikâneti itediğimiz ekli vermemize imkân bırakmadı.

Bir yılın sonunda bu engellerin hepini bertaraf etmiş değiliz. Ancak tabiiyetimizin içinde bir ilgi görmüş olan bu 8 sayfalık gazeteyi 48 sayfalık, doğum bir fikir ve sanat dergisi haline getirmek için bütün imkânlarımızı seferber etmek kararını verdik.

YENİLİK'te her ay tiyatro, müzik, resim, edebiyat, sinema aktüalitesinde yanında üç veya dört hikâyeye, en tulu şairlerimizden birkaçının döğdes, beyir şiirleri, teğek, yazıları, denemeler ve ferçimeler bulacağız.

YENİLİK dergisinin yayın sıra Yenilik Yayınları da telif terçimine değeri görüldüğü kitapları yayınlarak okuyucuların seçme kitap ihtiyacını karşılamaya çalışacaktır. Ancak Yenilik Yayınları kitap çıkarmanın hususunda hiçbir zaman her ay veya her sene şu kadar kitap çıkar-

(Soru Su. 5 de)

ORHAN VELİ KANIK

Fahir ONGER



Öyle sanıyorum ki, günün birinde hem de yakın bir gelecekte Orhan Veli'nin etrafı bir biyografisini yazmak isteyenler olacaktır. Şiirde veznin ve kafiyenin ilâmmuzuluğunu savayan, mısraıcı anlayışla savaştan ve şairiñeliği, gözü sulu hassasiyeti kapı dışarı eden bu yitici şairin hayat hikâyesi geçekten okunması değer. Bizim gibi, onunla zaman zaman aynı havayı teneffüs etmiş olan tanıdık kişilerden bülâklerini söylemelerinde her bakımdan fayda vardır. Hiç şüphesiz ki, bu işte en önemli vazife Orhan Veli'nin en yakınlarına düşüyor. Benim şahsen Orhan Veli ile olan minasebetlerimde ilgi çekecek bir taraf bulunmadığı için söyleyebileceğim bir söz de yoktur. 1937 den beri yazdıklarımı ve hakkında yazılanları muntazaman okurum. Kendisiyle ancak 1945 yılında tanıştım. O gündü ilümine kadar tesadüf neticesi görüştüğüm. Bu görüşmeler de en fazla yarımşar saati geçmemiştir. Aramızda bazı anlaşmazlıklar çıktığı, utak

tefek tartışmalar geçtiği doğrudur. Kitaplarını titizlikle bir şekilde incelediğim, büyük ölçüde hayranlık gösterilerine kapılmadığım için, yakınlarıyla arasında bir mesafenin daima açık kaldığını fark ederim. Yeni edebiyatımızın sağlam temeller üzerinde yükselmesini sağlayacak şairlerimizin biri oluşu için zaiflet mektuplarına çarpan işaret koymaktan hiçbir zaman çekinmedim. Üç yıl var ki, onun en yakınları bile sıcak dostluğundan uzak bulunuyorlar. Bu dostluk tatlı bir hatıra olmıştır. Dostları Orhan Veli'ni çok sevdikleri için onun hayatına, tam dilediği gibi yaygınlaşmasını müdahale edemediler.

Ondan bende kalan tek vesika, bir sonbahar sahatü Ömer Faahir Kitabesinde dikte ettiği biyografisidir. Şimdiye kadar hiçbir yerde yayımlanmadığı bu notları, bugün Orhan Veli'yi anarken, sırf tenâsi seni de yurmak amacıyla aynen buraya geçiriyorum:

-1914 de İstanbulda doğdum. (Bey-

kozul, Babam Riyasettinhor armoni orkestrası gefi klarinetist Veli Kanık. Anne tarafımdan da sanata uğraşanlar varsa da hep amatör kulubulardır. Çocukluğumun memnuniyeti İstanbul'da geçti. Çiğdemli ve İstanbulun muhtelif semtlerinde oturduk. Annesem Ege'de kaldı. İlk tahsilimi Galatasaray'da yaptım. Sora babamın işi Ankara'ya nakledilince Ankara lisesinde okudum. Edebiyat merakım ilk mektepten başladı. İlk mektebin daha ilk sınıflarında İken İleri sınıflarda okutulan bazı derslere katılırsam tahrii derisi de vardır. İllümanın buna karşı - bir netek dayacağımı tahmin ederim. Lâkin sonradan bu tahrii benim en çok sevdiğim şey oldu. Daha ufak yaşta tarih, edebiyat kitapları okudum. Yaşama göre hay-âğır olan bu eserlerin de edebiyata hevesim üzerine bir tesiri olmuş olabilir. Gene bu yapıldığı yarı yazmağa başladım. İlk zamanlar yalnız şiir değil başka tarz yazılar da yazıyordum. Sora şiir çalışmalarım gelişmesinde çok tesiri olan iki arkadaşımın: Oktay Rifati yedinci sınıfta tanıştım. Melih Cevdet ile arkadaşlığımız bir iki sene sonra bögler. O tarihlerden sonra bu iki arkadaşımın aynı meseleler üzerinde düğündük, konuşuk. Bu arkadaşlık mektepten sonra da devam etti. Şiir tarzlarımız arasındaki yakınlıkta bu minasebetin yakınlıktan olsa gerek.

Lise 1933 te bitti. Birkaç sene Edebiyat fakültesinde devam ettim. Fakülte okuyordum. Burayı bitirmedim. Baza memurlukta bulundum. M. İslim muaviniği yaptım P. T. T. çalıştım. Terçime bürosunda da çalıştım. 1941-1944 kadar askerlik yaptım. (Terçime bürosunda çalışırken askerlikten sonra olmuştu.) Şairlikle memurluğumun başkasıyacağımı gördüm. Şairliği terçim ettim. Miza cum bent buna mecbur etmiştir. Terçime bürosundaki işim temayülü. O ile telif edilebilecek gibi bir peçetini de faydali otabileceğimi veya postalam. Fakat Resat Semsettin'lerini rihunca, marifetle mütemen' hava esmeğe başladı. Bu istifa etmek mecburiyetinde

(Soru)

Köçkeçe

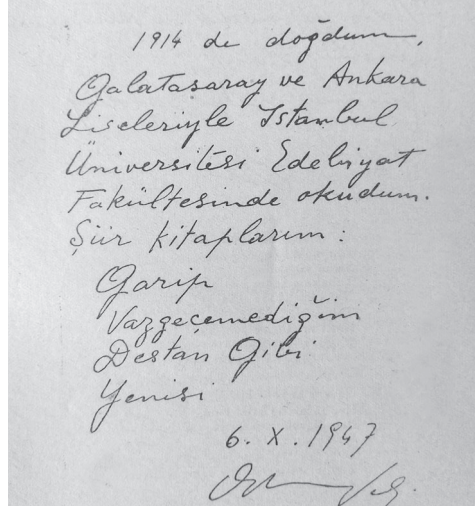
Su resim denilen meretten
 Sıdrece resim öğretileri anlar
 Yahut Samat'a da mehtap resmî yapımlar
 Hadi Yürükall'de denize deyilm
 Bikini mayolular da anlar deyilm
 İsterseniz istemezsiniz ya
 Leb'on'daki kız kursusu bayançıkları da katalım hesabı

Tuf ki takma beyiniler de çakar şu meretten
 Yahut anadan doğma profesörlerimiz
 Ya ki her türlü sanat profesörlerimiz

Durun durun durun
 Bir de Akademinin kapıcısı anlar
 Bir de bu işten çaksa çaksa
 Basmaclar tülbentçiler çakar be aslanım

Şairler hikâyeciler kapsından bile geçmemişler
 Galerilerin

Salâh BİRSEL



Orhan Veli'nin el yazısıyla özgeçmişi. Kaynak dergisi, 1 Aralık 1950, Tolga Aydoğan Koleksiyonu.

ORHAN VELİ'NİN AİLESİ

Ahmet Orhan Veli'nin babası Mehmet Veli Fehmi Bey, annesi ise Fatma Nigar Hanım'dır. Mehmet Veli Bey'in babası Fehmi Bey İzmirli bir tüccarken, aynı şekilde Fatma Nigar Hanım'ın babası Hacı Ahmet Bey de Beykozlu bir tüccardır.

Baba Mehmet Veli Bey 1881'de İzmir'de dünyaya gelir. Yedi yaşında İzmir Sanayi Nefise Mektebi'ne kaydolar. Müziğe yatkınlığı olduğu fark edilince klarnet dersleri almaya başlar. Okulun bandosuna girer ve klarnet çalar. Kabiliyeti hocaları tarafından da fark edilir. İzmir'den İstanbul'a gitmek onun eğitimi açısından da önemli bir nokta olacaktır. Kendisinden önce İstanbul'a gidip Muzikâ-i Hümayûn'a kaydolun bir arkadaşının davet mektubunu alarak bu okula yazılmak ister.⁵

5 Mahmut Ragıp Gazimihal, *Türk Askerî Muzikaları Tarihi*, Doğu Kütüphanesi, İstanbul, 2019, s. 156; <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/veli-kanik-1881-1953/> (Erişim tarihi: 07.03.2022)